

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика аналізу хорових творів

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «04» вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Методика аналізу хорових творів
Викладач	Серганюк Любов Іванівна – кандидат мистецтвознавства, професор кафедри методики музичного виховання та диригування.
Контактний телефон викладача	+38(067) 7932032
E-mail викладача	liubov.serhaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до лекційних та практичних занять із курсу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Детальне вивчення партитурних текстів є необхідною умовою успішного художнього результату. Методика аналізу хорового твору оперта на численні праці у різних галузях теоретичного й методичного музикознавства з проблем загальної методології аналізу музичного твору. метою створення посібника є допомога студентам у підготовці до самостійної роботи, виховання в них необхідних професійних якостей та надання потрібної для цієї роботи інформаційної бази. У навчальному посібнику використані численні рекомендації щодо напрямків і форм опрацювання хорового твору.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Сучасні наукові досягнення створили передумови для оновлення і збагачення методики аналізу музичних, зокрема хорових, творів. Детальне вивчення партитурних текстів є необхідною умовою успішного художнього результату. **Мета** - виходячи за межі з'ясування формальних структурно-стилістичних ознак, вміти здійснити аналіз хорових партитур у руслі досягнення й якомога досконалішого відтворення концепції твору, її драматургічного й композиційного втілення та необхідних для відтворення засобів, у кінцевому наслідку призводить до збагачення виконавського мистецтва, вдосконалює взаємозв'язок як диригента і хористів, так й виконавців і слухачів. У сукупності виникає певна естетична цілісність, що в ідеальному варіанті характеризується унікальною врівноваженістю найрізноманітніших чинників. Вдумливе, натхненне виконання, на відміну від, так би мовити, «виконавського уртексту», спроможне відтворити не тільки «букву» того чи іншого твору, а й його «дух» – колорит епохи, барви стилю і оригінальність його творця. Вдала інтерпретація й створення багатогранного образу не може відбутися без ретельно здійсненого аналізу хорового твору, адже саме у процесі аналізу уяскравлюється зміст твору, часом розкриваються несподівані змістовні грані, непомітні при поверховому знайомстві чи механічному заучуванні. Саме поняття цілісного аналізу враховує численні аспекти. Знання про твір охоплюють інформацію не тільки про одиничний мистецький феномен, а й про час його написання, мотиви звернення до конкретної теми чи поезії, особливості творчого контексту, інколи – навіть ідеального інтерпретатора, який досконало зможе донести зміст твору до слухача. Так, знання про інтерпретації одного літературного тексту чи музичного жанру митцями різних країн та епох створюють можливості для яскравішого втілення індивідуального змісту конкретного твору. Крім цього, глибшому досягненню хорової композиції сприяє вміння поставити її в ряд інших – творів цього ж жанру її автора та інших композиторів. Осмислення ж таких відмінностей дозволяє досягати глибинні закономірності музичного мистецтва й розвитку самобутніх традицій, представлених у культурах різних країн. виконання, і аналіз хорового твору вимагає відповідних навиків і знань. Тотожних у всіх деталях аналізів не існує, адже задіяні індивідуальні властивості аналізуючого – талант, загальна культура, спеціальні музично-теоретичні знання і знання з різних сфер мистецтва, важливі для вистручення асоціативного ряду.

Основні цілі. Так, цілісне уявлення про особливості формотворчих процесів забезпечує умови для гнучкості відтворення змісту композиції як динамічної системи. Виконавець у ході здійснення аналізу вирішує для себе такі проблеми, як співвідношення елементів музичного тексту, зумовленість взаємозв'язків між рівнями художньої системи тощо. Окрім цього, потреба формування різноманітного репертуару зумовлює звернення до творів різних національних шкіл і епох. Тому, навіть за домінування в ньому композицій українських, російських і західноєвропейських митців, у навчальному процесі постає завдання вироблення у студентів навиків виявлення тих рис, які виявляють самобутність їх національного й історичного колориту. Оскільки метою вивчення освітнього компонента є допомога студентам у підготовці до самостійної роботи, виховання в них необхідних професійних якостей та надання потрібної для цієї роботи інформаційної бази.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність до критичного мислення.

ЗК 7. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

ФК 4. Здатність інтегрувати складні професійні вміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними та хореографічними шкільними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію)

ФК 7. Здатність стисло викладати власні судження та відтворювати їх аргументовано і грамотно у письмовій формі; здатність самостійно опрацьовувати науково-методичну та музикознавчу літературу та застосовувати їх у власній практичній діяльності.

ФК 8. Здатність використовувати професійно-профільні знання та навички при вихованні та навчанні музикантів, у процесі формування естетичних поглядів, тенденцій та художніх смаків; аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм, уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції з основ музичного мистецтва.

Результати навчання:

РН 4. Готовність до художньо-творчої, музично-виконавської діяльності; інтерпретування музичних творів; реалізації колективних, індивідуальних музичних проєктів; розробки художньо-практичних, музичних завдань для учнів, відповідно до їх вікових особливостей.

РН 7. Володіння навичками самостійної роботи з фаховою літературою та навчально-художнім репертуаром з диригування; найрізноманітнішим ансамблевим та інструментальним репертуаром різних епох, жанрів і стилів.

РН 14. Вміння аналізувати вокальні твори, що вивчаються, з музично-теоретичної та вокально - художньої сторін; знання основи вокальної педагогіки й методики виховання голосу; вміння використовувати динамічні та агогічні відтінки у вокальному звуці, мати навички співу в ансамблі (дуєт, тріо і т.д.); практично застосовувати навик правильного вокального дихання, інші вокально-технічні навички.

РН 16. Знання репертуару, необхідного для музичного та художньо-пізнавального розвитку інструменталіста; композиторських, виконавських стилів, жанрів світової музичної літератури; специфіки гри на інструменті; знання методики поетапного вивчення твору; особливостей роботи над звуком, метро-ритмом, інтонацією, штрихами, динамікою; вміння застосовувати набуті творчо виконавські навички у педагогічній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20

практичні	10
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)	перший	нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Модуль 1. Історія створення хорової композиції Тема 1. Літературно-стилістичний аналіз. Форма і розмір літературної основи (види мовного ритму і віршованих розмірів). Основні принципи вокалізації літературного тексту. Види розспівів.	2		4
Тема 2. Музично-стилістичний аналіз. Музичний тематизм хорового твору і принципи його розвитку в зв'язку з розгортанням образного плану твору. Засади класифікації музичних форм. Типові форми та їх різновиди	2		4
Тема 3. Період та його різновиди. Прості форми. Проста двочастинна форма. Проста тричастинна форма. Проста трип'ятичастинна форма. Подвійна тричастинна форма.	2		4
Тема 4. Куплетна і строфічна форми та їх різновиди. Куплетно-варіантна форми. Змішані форми. Рондо. Концентрична форма. Контроль самостійної роботи: Контрольна робота.	2		4
Модуль 2 Основні жанри хорової музики. Тема 5. Хорова мініатюра. Складні двочастинна і тричастинна форми. Варіації.	2		4
Тема 6. Контрасно-складові та наскрізні форми. Сонатна форма. Інші різновиди хорових циклів.	2		4
Тема 7. Хорові цикли. Хоровий концерт.	2		4

Тема 8. Кантата. Ораторія. Контрольна робота - реферат	2		4
Тема 9. Жанри католицької (Меса. Реквієм. Магніфікат.) і православної (Літургія. Панахида) хорової творчості.	2		4
Тема 10. Оперні хори та хорові сцени	2		4
Тема 11. Мелодика. Ладно-тональні та гармонічні властивості хорового твору. Метро-ритміка. Фактура		2	4
Модуль 3. Вокально-хоровий та виконавський аналіз. Тема 12. Визначення типу та виду хору. Діапазон і тембральні характеристики хорових партій. Теситурні умови. Співвідношення теситурних умов в різних партіях. Інтенаційні труднощі та основні способи подолання недоліків у хоровому строї і хоровому ансамблі. Дикційні особливості (з урахуванням теситурних і метро-ритмічних факторів) та пов'язані з цим інтонаційні труднощі.		2	4
Тема 13. Виконавський аналіз. Образно-емоційна палітра хорового твору та потреба її деталізації. Найхарактерніші вокально-хорові особливості твору.		2	4
Тема 14. Взаємодія мовного і музичного ритму та акцентики у фразуванні. Місцеві та загальні кульмінації у зв'язку з динамічним і темповим планом. Звуковедення та його співвідношення з дикційними та динамічними особливостями.		2	4
Тема 15. Характер хорового співочого дихання. Функції інструментальної партії у хоровому творі. Деталізація власної виконавської концепції з мотивацією способів досягнення адекватного відтворення авторського задуму.		2	4
ЗАГ.:	20	10	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості. Використовуються методи контролю, які сприяють підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності, відповідно до специфіки фахової підготовки учителя музики та виконавця – співака. Методи контролю і самоконтролю спрямовані на перевірку рівня засвоєння студентами теоретичних знань. Методи усного контролю – індивідуальне чи фронтальне опитування, дискусія, письмового – тестування, контрольна чи самостійна робота, індивідуальні письмові завдання, тощо. Оцінювання проводиться за національною шкалою (від відмінно до незадовільно) та шкалою ЕСТ8 (від А до Г). Сума балів за всіма видами контролю та за всі види навчальної діяльності становить 100 за семестровий контроль. Залік – 50 практичне заняття – 50 – 1 семестр; екзамен -50, практичне заняття - 50 – другий семестр. Кількість балів за роботу студента під час практичних занять, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання наступних вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг виконання завдань; якість виконання завдань; самостійність виконання; творчий підхід до виконання завдань; ініціативність у навчальній діяльності.
Вимоги до письмових робіт	Письмовий аналіз творів та контрольна робота, науковий реферат повинні бути ґрунтовними та відповідати встановленим критеріям, відповідати рівню теоретичних знань та виконавських навичок та вмінь студента, комплексу його професійних компетенцій.
Практичні заняття	Практичні заняття проводяться у різних формах – опитування, дискусія, творчі проекти-презентації тощо.
Умови допуску до підсумкового контролю	Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня знань та готовність студента до виконання поставлених професійних завдань. Форми поточного контролю: домашнє завдання, презентація, усне опитування, контрольна робота, реферат і ін. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань. Поточний контроль на практичних заняттях включає систематичну перевірку виконання студентом різних видів індивідуальних завдань, спрямованих на поглиблення знань, отриманих на лекційних заняттях. Підсумковий контроль проводиться по закінченню навчального семестру як результат вивчення навчального курсу та передбачає залік.

Підсумковий контроль	Підсумковий контроль оцінюється за такими видами: усне опитування (індивідуальне, фронтальне); практичний контроль, під час якого виявляються вміння та навички студентів, набуті під час практичної діяльності. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку, контрольної роботи, тестів, практичних занять.. Студент допускається до іспиту при умові виконання всіх вимог, що ставляться до вивчення програмного матеріалу: відповідні знання теоретичного матеріалу, розуміння методичних концепцій видатних вокальних педагогів минулого та розвитку вокальної педагогіки з позицій сучасності, виконаними індивідуальними та самостійними роботами. Семестрова оцінка відображає сукупну суму балів з усіх видів навчальної програми
----------------------	--

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Реферативні дослідження, які виконуються за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Теми рефератів

1.Теоретичне й методичне музикознавства з проблем загальної методології аналізу музичного твору. 2.Жанрова система церковної музики. 3.Особливості співвідношення між поетичним і музичними рядами. 4.Розмаїття жанрових варіантів хорової музики. 5.Вибір принципу вокалізації тексту. 6.Роль музичної драматургії в образності твору. 7.Принципи розвитку музичного тематизму хорового твору. 8.Формотворення, як істотний фактор втілення драматургічного задуму. 9.Багатоманітність музичних форм та їх різновидів у хоровій музиці. 10.Жанрово-стильові закономірності хорової музики. 11.**Хорова мініатюра – репрезентативний жанр у національній хоровій творчості.** 12.Визначальні жанрові ознаки хорового концерту. 13.Музична стильова парадигма духовного концерту. 14. Структурно-стильові і драматургічні особливості кантат. 15.Звернення до жанру в українській і зарубіжній музиці. 16.Жанри церковної музики. 17. Функції оперних хорів в драматичній дії. 18.Гармонічні знахідки у сонористичних хорових композиціях. 19.Специфіка хорового письма. 20.Основні способи подолання інтонаційних труднощів і недоліків у хоровому строї і ансамблі. 21.Функції інструментальної партії у хоровому творі. 22.Власна виконавська концепція. 23. Роль імпровізації у співпраці диригента й хору.

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за покликанням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/> Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрядування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти».

Відвідування занять. Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn та виконанням трьох письмових завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>

Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право перескласти залік за відомістю № 2. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять та при виконанні індивідуальних письмових робіт. Наприкінці курсу студенти мають можливість надати фідбек щодо якості викладання дисципліни <https://forms.gle/tNVZEkRtJ6sQyAAR9> а також на сайті дистанційного навчання: <https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/c2202ddd86557eceb505>

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на освітніх платформах, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Аналіз музичних творів : навчальний посібник для мистецьких закладів III рівнів акредитації / Бортнік А.С., Музичук І.В., Пастуханова Н. В., Чайковська О. В. Рівне : РДГУ, 2011. 138 с.
2. Вечір Д. В. Аналіз музики в аспекті фактурно-гармонійного комплексу // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки й теорії і практики освіти : Зб. наук. робіт: Вип. 11. – Харків: Стил-Іздат, 2003. – С. 84–92.
3. Вечір Д. В. Виконавський аналіз музичного твору: теоретичний і практико-методичний аспекти (на прикладі діяльності піаніста-інтерпретатора) : Автореферат дис. ...кандидата мистецтвознавства : спеціальність 17.00.03 – музичне мистецтво – Харківський державний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського, Харків, 2005. – 17 с.
4. Вечір Д. В. Теоретико-методологічні аспекти виконавського аналізу // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки й теорії й практики утвору: Зб. наук. робіт : Вип. 2. – Харків: Каравела, 1998. – С. 19–25.
5. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві. Музична україністика: сучасний вимір : зб. наук. статей пам'яті композитора й музикознавця, доктора мистецтвознавства, професора Антона Мухи / ред.-упоряд. О. Кушнірук. К. : НАНУ Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, 2009. Вип.3. С. 120–140.
6. Костюк Н. Богослужбова музична культура // Історія української музики. – К. : ІМФЕ, 2009. – С. 70 – 159.
7. Котляревський І. А. Парадигматичні аспекти розвитку понятійного апарату музикознавства. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського / ред.-упор. О. С. Тимошенко [та ін.]. Київ, 2000. С. 31–32.
8. Лащенко А. П. Хоровая культура: Аспекты изучения и развития. – К. : Музична Україна, 1989. – 132 с.
9. Москаленко В. Г. Музичний твір як текст. Київське музикознавство. Київ, 2001. Вип. 7 (Текст музичного твору: практика і теорія). С. 3–10.
10. Пархоменко Л. О. Українська хорова п'єса / Л. О. Пархоменко. – К. : Наук. думка, 1979. – 218 с.
11. Пархоменко Л. О., Костюк Н. О. Хорова творчість // Історія української музики. – К. : ІМФЕ, 2004. – С. 119–139.
12. Пархоменко Л. О. Хорова творчість // Історія української музики. – К. : ІМФЕ, 2009. – С. 160–217.
13. Скоромний В. П. Аналіз музичних творів : практикум. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 78 с.
14. Сюта Б. Дискурс у музиці й теорія дискурс-аналізу в музичній науці. Студії мистецтвознавчі. 2010. № 1. С. 35–42.
15. Сюта Б. Мовне поняття, жанровий тип у термінологічному корпусі теорії музики. Současné slovanské jazyky a literatury: tradice a současnost / Alla Archangelska (ed.). Olomouc, 2014. С. 159–167.
16. Шип С. В. Музыкальная речь и язык музыки / С. В. Шип. – Одесса : Изд-во Одесской гос. консерватории имени А. В. Неждановой, 2001. – 296 с.
17. Шип С. Музична форма від звуку до стилю : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К.: Заповіт, 1998. 368 с.

18. Шип С. Жанр музичний. Українська музична енциклопедія / гол. редкол. Г. Скрипник. К. : НАНУ Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, 2008. Т. 2. С. 67–72.
19. Шип С. Музичний жанр в методологічному аспекті. Культурологічні проблеми української музики (наукові дискурси пам'яті І. Ф. Ляшенка). Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського. К., 2002. С. 154–177.
20. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів (Музичні форми) : підруч. для вищих муз. навч. закл. Тернопіль : СМП «Астон», 1999. 208 с.